

تاریخ تأسیس

۱۳۲۴ سنه

۵ صفر الخیر

الدین و الاکابر

نامنده

آیده ایکی مرتبه نشر ایدلور

مجله اسلامیه در

۱۳۲۵ سنه غره ربیع الآخر
۱۹۰۷ ۱ مای

محرر وصاحب امتیازی :
ملا عالم جان البارودی.

خارطیو مطبعه
قزان.

اعوذُ باللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَأَنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهْنَ مَقْبُوضَةٌ ۖ
فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فليُؤدِّ الَّذِي أَوْتِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ
اللَّهَ رَبَّهُ ۚ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ ۚ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ *

الله تعالى آلس ویرشده یاز شو و گواه لندرو تیوشلی و فائده لی
ایدکینی بیان ایتدکدن صونکره اشبو آیتده غالباً یازو (خرج) قیون
بولا تورغان سفر حالینی بیان ایتکان *
آیتنک ترجمه سی:

اگر سفرده بولسانکز یاز غوجی تابسانکز قبض ایدلگان رهن
(زا کلاد) برله اشانچلق یاسانکز اگر بربرنکرگه (یاز و سزده رهنسزده)
اشانسانکز، اشانولمش (بورچلی) کشی البته امانتینی اوتاسین (خیانت
و وعده سز لك ایتماسین) ربی (کور اتو چیسی) بولغان الله دن قور قسین.
گواهلق ی گیزلا مانکز (یاشورمانکز) هرکم آنی گیزلاسه آننک (کونکلنک گیزلاب
قالدرغانی سبیلی) کونکلی گناهلی و عیبلی بولور الله هر قیلغاننکز نی بلگو چیدر *

ترجمه فی ایضاح

الله تعالی بنده لر آراسنده هیچ سبیلی نزاع ودعوی بولماسین ایچون اولوگی آیتلرده یول کورسانکان نسیه معاملهنده یازو، گواهاندر و فائده لارینی آنکلاتقان ایدی.

اگر خلق بر برینه اشانسالار یازو ممکن بولمادقنده آیتدن قولغه آتونغان رهن برله اشانچلق فیلو تیوشلی ایدیکی آنکلاتنادر.

حق ایگاسی رهن سورای ایکان ویرو کرک رسول الله صلی الله علیه وسلم بر یهودیدن نسیه گه آلتی پوط آر په آلوب درعینی (۱) (صاوینی) رهن قوبیغان، دنیادن قایتقان وقتنده هنوز شول رهنی یهودی قولنه ایکان* و دخی الله گواهلقنی یاشیرودن نهی ایکان، بس یاشیرو درست بولهای حرام بولادر.

معامله ده بولغان گواهلقنی یاشیر لسه آدم لرنک حقلری یوغالادر، ظلم توغادر، و آرا ده فتنه و دشمنانلق توغادر.

یقین و دوست کشینک ضررینه بولسه ده آنیق بلسگان اشنی یاشیرمای آجیق ایتمک لازمدر. مگر حدود بابنده (برا گونک شراب ایچمکی، فحش اش فیلماتی کیلرده یاشیرو آرتق کورلگان. رسول الله صلی الله علیه وسلم: برا گونک عیبینی ایکان کشیگه «قابلاغان بولسنک یخشی ایدی» دیگان* الوغ فائده بولماغانده بر مسلماننک عیبینی کورستمک و عورتینی آچمق الوغ حماقتدر و غالباً غیبت که سبب بولادر توغریلق قیلامن دیوب کوب نورلی گناهی بولوغه یول بولادر شونک ایچون کشی حقینه متعلق بولماغان بر لرده قاضی آلدنده بولسه ده کشینک عیبینی آچو حاجت بولمای ممکن قدر قابلاو تیوش بولادر*

بر آدم بر گناهنی قیلا ایکان ضرورتسز آنی سویلاوچی کشی آرتغراق گناهی و سویلاوی برله خلقنی افساد ایتکوچی و عامه گه ضرر تیکر وچی بولادر*

(۱) درم: تیمر جتیه دن اشلنگان صوغش کیومی فارسیده زره، ترکیده کوبه دیورلر*

وصیة نبویه

أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيْكُمْ حُبُّ أَهْلِ بَيْتِي عَلَيْكُمْ حُبُّ حَمَلَةِ الْقُرْآنِ *
 عَلَيْكُمْ بِحُبِّ عِلْمَائِكُمْ لَا تَبْغِضُوهُمْ وَلَا تَحْسُدُوهُمْ وَلَا تَطْعَنُوا فِيهِمْ *
 أَلَا مَنْ أَحَبَّهُمْ فَقَدْ أَحَبَّنِي وَمَنْ أَحَبَّنِي فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ فَقَدْ
 أَبْغَضَنِي وَمَنْ أَبْغَضَنِي فَقَدْ أَبْغَضَ اللَّهَ أَلَا هَلْ بَلَغْتَ *

ترجمہ:

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم وصیتندہ ایٹکان: ای آدمیلر منم اہل بیتمنی
 (نسلمنی) سونیکز اہل قرآننی (قرآننی اوگرانوچی، اوگرانوچی وآنک
 برلہ عمل اینکوچی کمسنہلرنی) سونیکز وعلمانکزنی (دین بلوب، دین
 اوگرانکوچی کمسنہلر) سونیکز *

مذکور طائفہلرنی دشمن توتمانکز وآنلارغہ کونچیلک قیلمانکز
 وآنلارغہ تل تیکورمانکز آک بولنکز کہ ہرکم آنلارنی سویسہ منی
 سویگان بولور و منی سویگان کشی اللہنی سویگان بولور و ہر کم
 • آنلارنی دشمن توتسہ منی دشمن توتقان بولور و منی دشمن توتقان
 کشی اللہنی دشمن توتقان بولور *

ایضاح

رسول اللہ ذک صلی اللہ علیہ وسلم نسلی وقرآن اہلی و علم اہلی دیننی
 یخشی بلگوچیلر و دین بوینچہ عمل اینکوچیلر، ایک دیننی سافلاوچیلار
 و دیننی خلققہ اوگرانکوچیلر در * پس آنلارنی سویمک اللہ بیارگان
 واللہ ذک رسولی کلنورگان دیننی سویمک بولوب اللہنی و رسول اللہنی
 سویمکگہ فایتادر *

اہل صلاح و اہل علمنی دشمن کورو دیننی دشمن کورو بولوب
 آخرندہ اللہنی وآنک رسولینی دشمن کورو حکمندہ بولادر معاذ اللہ *

خلق آراسندہ علم عزیز کورلمسہ، علماغہ حرمت ایدلمسہ علم کوتارلور ،
تحصیلینہ قصد ایتوچی واجتہاد قیلوچی بولماس دیننی چن آنکلاردای
ویغشی اوگراتوردای کشی قالماس، دیننک سونگان کونی خلقتنک خراب
وہلاک بولا تورغان کونی توغار معاذ اللہ *

پس دینگہ اشانغان و دین ایچون فایغورغان مسلمان علمنی الوغلامالی ،
ورواجی ایچون تروشمالی وبولغان قدرلی علما نک قدرلرینی
بلملی ووجودلرینہ تشکر ایتملی *

وآنلرنک قصورلری - چونکہ معصوم دگلردر - بار ایسکان آنکا
باقماینچہ یرافلی یرلرینہ کوز سالمالی * شول وقتدہ غنہ آنلردن استفادہ
مکن بولور، شول وقتدہ غنہ عامہ ناس دینلرینی ساقلائی آلورلار
مثلا بر کمسنہ کشی عیینی کوروچان، خصوصا علما نک احوالینی
تیکشروچان بولسہ آنک کوزینہ برعالم نک یوز کورکام اشی کورلماس
بر عیبی کورلورده آنکا محبت ایتماس بلکہ دشمن توتار وآندن فائدہ
آلونی ایستماس ایستارسہدہ - محبتی بوماغانغہ - آلا آلماس *

ایکنچی عالم خصوصندہ دخی شول روشچہ بولور وھکذا بالاخیر
بوندا ی کمسنہ دین اشلرندہ فقط شیطانی و نفس امارہ سی (قلت سی)
مشورتلرندہ گنہ قالب ہلاک بولور * معاذ اللہ

احتیاطی واوزینی قوتقاررغہ تروشقان مسلمان ہر کم نک خصوصا
علما نک یغشیلق چہتلرینہ گنہ بقار، آنلاردن - پیغمبر بولمقلرندن -
برده قصورسز وعیبسز بولونی کوتماس وخلقنی علمادن آیروب علمسز
ودینسز قالدرونی قصد ایسکان مفسدلرنک وسوسہ لرینہ قولا ق سالماس
بلکہ بولغان قدرلی علما نک درست بولغان، کتاب وسنت کہ موافق بولغان، -
آتابابان قالمہ عادت لرگہ، وفارتچقلردن ایشتمہ سوز لرگہ خلاف بولسہدہ -
سوز لرینہ قولا ق سالور ممکن قدر استفادہ ایدر دینینی توزایتور، خلقینی
توزایتور وبعون اللہ نجات تابار * واللہ یهدی من یشاء ویضل من یشاء *

احمد باي . (۱)

احمد باينك اورينبورغ وقارغالى ده وتوگار كلرنده سالغان مسجد
ومدرسه لرى برادر لرى برله اورتاق وقتده غى عمارت لرى ايسه ده ينه آنك
اختيارى وآنك تدبيرى برله سالونمشلر .

وبعضلرينه خالص اوز كيسه سندن اعانت ايدلمش نتاك كه
۱۸۹۰ سنه ده على الاشتراك اصول جديده اوزره تأسيس ايتمش
اورينبورغده غى مدرسه حسينييه نى اخير عمرنده اولگى وقف لرندن
جولغان ۴۳۳۶۴ صوم ۱۹ تين احتياط پاره سى علاوه سيئه خالص اوز
كيسه سندن ۴۲۸۹۷ صوم ۳۸ تين اعانت ايدوب اوچ طبقه لى (قاتلى) ،
طولا ۸۲ ، عرضاً ۲۷ آرشين ، صو برله يلونمالى ، روسيه مسلمانلارنده
مئلى بولماغان درجه ده رونقلى وقولايلى روشده تعمير ايتدى بو
كونده مذكور مدرسه حسينييه بار عمارتى وبرى برله ۹۹۲۳۹ صوم
۹۵ تين كه تورغان * مدرسه مذكور هوشول گوزل عمارتى ، اوچيوز يكره
مك صوم مبلغك آفچه وعقاردن عبارت بولغان اوقافى يخشى پروگراملر
اوزره دينى و فنى درس لرى ايله متوفى احمد باينك هر كيمكه دائما
صورة عمليه ده حيات دائمه سى اولوب ايسكار تيكده وهر بر مسلماننى
بالضرورة خير دعا قيلدirmekده در *

قزان اطرافنده اون يل اچنده سنبر ، وانك ، اوكا اطرافلارنده
بالاستقلال سالدقى مسجد ومدرسه لرى — اكثرى طاغ تاشندن بولمق
وهر برينه ۳ — ۴ مك صوم خرج ايدلمك اوزره — يكرميكه قرييدر —
عمارة معنويه كه اعانتى (قرق ايللى مكتب كه معاملر قويمقى

برایکی یوز مکتبکه کتابلر ویرمکی) کوب یلر دوام ایتدی* و مکاریه ده امامت و تعلیم ایچون تقریباً قرق منک صومغه توشکان وقف یورطهم مشارالیه. ننگ اجتہادی و اون ایکی منک صومغه قدر اعانتی برله وجودکه کلمشدر. خلاصه اوز حیاتنده مسجد و مدرسه احیاسینه و آنلر فی مادی و معنای آباد ایتوده بایتاق همت صرف ایتدی *

دورت بیش یوز منکدن عبارت بولغان وصیتی ده ملتنگ اینک برنجی غرضی و اینک مهم حاجتی بولغان احیاء علم و تعمیر مدارس که متعلقدر *

احمد باینک وصیتی

احمد بای وصیت ایتمکنده و یازدر مافنده خدایا اویلانندی، وصیتنگ ملت ایچون الوغراق فائده فی قصد ایتدی.

چونکه احمد بای - علمی بولمسه ده - توغری عقلی، آچیق فکری برله، الله قاشنده ایمانلی بنده ایچون الوغ امیدلی و کوب ثوابقه و رحمتکه سلتاو بولوردای اش. خاتمه فائده تیکرو ملتکه یاردم ایتو ایدکینی بیک یخشی بله ایدی* یاردمنکده اینک الوغ نوعیسی دین و علم سارترین بولغان یاردم ایدکی هر کم گاده آچیق معلومدر* شول سبیدن احمد بای وصیتنده خیرات نوعلرندن ملتنگ دین وادی ایچون بولغان خیرکه کوز صالیدی اخیر عمرنده گی مدرسه حسینییه عمارتینه و پرگان ۴۲ منک ۸۹۷ صوم داخل اوله رق دورت یوز ایللی ایکی منک (۴۵۲۰۵۵۰) صومغه ایرشکان وصیتلرینی کوبرا کینی دین و علم یولینه خاصلادی *

شویله که: اولاً آتش ویرش اشلرینی موافق شرع قیلوب تمام ایدرگه، وهر کمک آنک حق بولسه و یکسلی بولمسه ده اشانوردای وجه کورساتسه تمام اوتارگه تعیین ایدوب، دفن کوننده قزانده آلتی منک صوم، اورینبورغده ایکی منک صوم، فارغالیده ایکی منک صوم صرف ایدرگه بیوردی *

روزہ و نماز فدیہ سی ایچون اون بش یاشندن اخیر عمرینہ دک
 هر یلینہ ایکوز ایللی صومدن تمام حسابلاب ۵۴ یلغہ (۱۳ منک بش
 یوز) ۱۳۵۰۰ صومنی اوشبو مصر فلرغہ ویررگہ بیوردی :

(۱) آللرده اصول جدید برله اوقوتقوچی آلتمش معلم گہ وقرق
 معلمہ گہ بش یل هر قابوسینہ اونار صومدن ویرلور * هر یلدہ ۱۰۰۰
 صوم ، بش یلدہ ۵۰۰۰ صوم *

(۲) اور بنبورغہ ، قارغالیبدہ بولغان فقیر قرداشلرندن بر مرتبہ
 یکریمی کشیگہ ایللیشر صومدن بر منک صوم ویرلور *

مدرسہ حسینہ شاگردلرندن مربیسی (تربیہچیسی) بولماغان
 یتیملردن ایللی فقیر شاگردلرگہ هر یل اونار صومدن آلتی یل ویرلور
 اوچ منک صوم *

(۳) فالغانی - ۴۵۰۰ صوم (دورت منک بیش یوز صوم) مستحق
 دیانتلی فقیرلرگہ ویرلور * حرمین گہ خاص وصیتی :

مکہ مکرمہ دہ ، مدینہ منورہ دہ بولغان حقیقی فقرانہ (اوز
 سوزنچہ قامش ایودہ تورغوچی فقیرلرگہ) تکرور یلر بولسہ کراک

بر منک بیش یوز صومدن ایکی شهر فقراسینہ اوچ منک صوم صرف
 ایدلور : حج موسمندن صونک هر فقیرگہ برر مجیدیہ دن (۱۶۰ تین دن) بولونور *

مدرسہ حسینہ ایچون مکاریہ دہ برادرلری برله اورتاق سالونغان
 بولوب احمدبای اسمندہ بولغان سنوی ۱۲ منک صوم فائدہ کلنورہ تورغان

(پاتووریہ) کینتار ونومیرلر علاوہ سینہ مذکور پاتووریہ گہ توتاش
 خاص اوز ملکی بولغان سکن منک صوملق ایکی قاتلی عمارتی وهم
 ایکی یوز منک صوم خالص آقچہ وقف ایتدی *

مدرسہ مذکورہ نک اداره اشلرینہ نظارتده اعانت شرطیلہ اور بنبورغ
 جمعیتہ خیریہ سینہ یکریمی بیش منک صوم وقف ایتدی *

اصول جدیدہ و فتنچہ تعلیم ایتکوچی ۴۶ معلم ۱۴ معلمہ فائدہ لری (۲) ایچون و توباننگی مصرفلر غہ ربجی تقسیم ایدلور ایچون مجموعینہ یوز یکر می منک صوم وقف ایتدی. مصرفلر اوشبولاردر:

(۱) مدرسه حسینیه دن هر یلده حجاز طرفینه ایکی شاگرد (مدرسه حسینیه دن بولمسه باشقه مناسب کشی) بیارلور آنلار اول احمدبای ایچون حج قیلور لر صونکره مناسب یرده علوم عربیه و دینیه تحصیلنک اوچ یل قدر دوام ایتوب قایتقاچ مملکتده خدمت ایدر لر. بوشا گردلرنک هر قابوسینه بار و قایتو و آنده تور و مصاریفلری ایچون مذکور آلتمش منک صوم ننگ غله سندن (فائده سندن) برر منک صوم ویرلور:

(۲) اوچ دورت یل مکتبه اوقوب دین تانوغا نلقندن شهادت نامه سی بولغان بالالاردن آلتی شاگرد قزان صنعت مکتبه (ریسلیننوی اوچیلیشچده)، آلتی شاگرد اورنبورغ صنعت مکتبه اوقودلور بونلرنک بارینه بر منک اوچ یوز صوم خرج ایدلور*.

(۳) مدرسه حسینیه ننگ رشديه قسمینی تمام ایتکان ایکی شاگردنی قزانده تاتار اسکوی اوچیتل اسکوی اشکولده اوقوتولور تمام ایتدکنده حاجت بولسه دورت یل مدرسه حسینیه ده تیوشلی وظیفه اوزره خدمت ایدر لر*.

(۴) شولوق مدرسه مذکوره رشديه سینی تمام ایتکان دورت شاگردنی کاممیر چسکی (تجاری) مکتبه اوقودر ایچون سکز یوز صوم (۵) مدرسه مذکوره ننگ ابتدائیه قسمینی تمام ایدوب شهادت نامه آلفان دورت شاگردنی ایکوینی غمناز یاده ایکوینی ریالینده اوقودلور بونلر غه اوچار یوز صومدن بر منک ایکی یوز صوم

(۶) مدرسه عالیہ نظامیه غه استعدادلی شاگردلردن دورت شاگرد نظامی عالی مکتبلر ده اوقودلور

(۲) اکثری اوزی سالدرغان مکتبلر اولارق معلملر اورنلرینی اوزی تعین ایتدی*

برسی حقوق شعبه سنده یور یستلک درجه سینه قدر.

ایکنچی سی السنه شرقیه شعبه سنده یا که فیلو لوغیچسکی شعبه ده.

او چونچیمی طبیعه ده یا که تاریخ طبیعی شعبه سنده.

دور دنچیمی تیخنو لوغیچسکی اینیستیتوت ده او قودلور بونلرغه هر

قایوسینه او چار یوز صومدن منک ایکی یوز صوم صرف ایدلور * بوشا گردلر

هم حاجت بولسه لار مدرسه حسینیه ده تیوشلی وظیفه برله دورت یل

خدمت ایدرلر *

ینه فساد اخلاقغه قارشو تأثیر ایدرلک و تهذیب اخلاقده فائده

ایدرلک رساله لر باصوب تاراتور ایچون بشیوز صوم تعیین ایتدی *

قرانده مدرسه محمدیه ایچون مکاریه بازارنده غی لاپاشین نومبره سی

عنوانیل معروف یلغه (کاناو) بوبنده غی اوزینه قریب اوتوز

منک صومغه قائم بولغان، و دورت منک صوم چمالی فائده ویره تورغان

یورطینی وقف ایتدی *

مذکور یورطایکی فاتلی عمارت بولوب آستقی قاتی اون عدد کیمت

آستلاری مخزن استونک ۲۴ عدد حجره لی نومبر (مسافر خانه) و بر آستانه دن

عبارتدر. بعض ایشک، ایدن، توشام کبی اسبابی ایچون عمارتکه

احتیاجی بولسه ده اصل بناسی بنیادی محکم و دنیا عمرنچه یتارلک کورله در

تنبيه: مذکور آلتمش منک صومنک فائده سی، فی سبب برله بولسه ده

مذکور مصرفلرغه یتارلک بولمسه مدرسه حسینیه هیأة ناظره سی

(پوپوچیتل اسکوی ساویت) یخشی نظر بله نسبت ایله شا گردلر فی کمونور *

مدرسه حسینیه ننگ و بارچه اوفافینک نظارتی ایچون اون ایکی کشیدن

مرکب و دوخاونی صوبرانیه حمایه سنده بولمق اوزره بر هیأة ناظره تعیین

ایتدی مدرسه و اوقاف دائما شول هیأت نظارتنده بولاچاق انشا الله

ما بعدی بولور

باب الاستفتاء

المارده تياتر حقنده اولان مقاله نك ملا كشاف ترجمانی ترجمه سندن انتخاب.

فاضل محرر محمد نجيب تونبارى جنابلرينك تياتر حقنه استفتاسى،
«المنار»، محرى محمد رشيد رضا حضرتلرينك آنكا جوابى
شوكونلرده آلفمز «المنار» مجله سنىك كورلدى، مسئله روسيه
مسلمانلرى توغروسنده اولدقندن سؤال و جواب نك ترجمه سىنى نقل
ايتمك بولدم.

سؤال

جناب السيد محمد رشيد رضا حضرتلرى! ذكر ايدله چك
مسئله نك حكم شرعى سىنى فلسفه نظرندن بيان ايدوب هر كم گه
تأثير ايدراك و هيچ كمسه نك شبهه سىنى فالدر ماسلق روشجه،
احوال زمانغه مطابق حل ايتونكزنى رجاء فيلامن.
استفسار ايدو چكم مسئله اشبودر: عصر مز نك ياشلرى
اوشبو كونلرده قزان شهر نك مى تياتر احداث ايدوب
آنده قصه فاجعلىر تمثيل و تصوير ايتديلر تمثيل خاننده
اوينچىلر آراسنده مسلمان خاتونلر هم حاضر بولديلر
آنلرنك بو اشلر بى علماء كرام محرماتدن صاناب ناراضىلىق كور-
ساتديلر. بعض قصه لرنى تمثيل عبرت و فائدىنى مشتمل اولدقنى
بز هم انكار ايتماز ايساك ده لىكن خاتونلرنى امتثال و آنلرنك
ايرلر ايله رفقى (بيوى) كى آداب اسلاميه گه مخالف، حيوانى آرزولرنى
محرك بولغان كوز آلد مز داغى ضرر و فسادلر بىنى اعتراف ايتماو ممكن

دگلدر * علماء کرام «منی برشی فی متضمن بولغان اش البتہ منہی، فساد ایلہ
مصلحت ننگ تعارضی بولسه فسادنی دفع، مصلحتنی جلب که تقدیم
ایدیلہ» دیمشدر بناء علیہ بوتیا تر دن طیمق و طیوالمق تیوش اولسه
کړک ديه ظن ایدہ من.

درست بز ننگ باشقه مجلس لر مزده ضرردن تماماً خالی اولمايدر،
علماء مجلس لری ده فضول کلام دن حتی قطعاً حرام بولغان شتم، غیبت و بهتان دن
بالکلیه خلاص بوله آلمایلر بو اشلر عادت حکمینه کردکندن حتی
ضررنی کوروب انکار ایدوچی ده یوقدر. شاید مرور زمان ایلہ
علماء توزالوب بو اشلرده توزالور انشاء الله تعالی. فرید وجدی حضرتلری
دائرة المعارف کتابنده بو تیاتر مسئله سیننی کلتروب حکمیننی سوبلامش
ایسه ده «المنار» صحیفه لرنده بوننگ دخی بیان ایدلمکیننی تلايمن
والله الموفق.

المنار ننگ جوابی

حدیث شریف ده (خم) وارد اولغان «الحلال بین و الحرام بین و بینهما
مشتبهات لایعلمین کثیر من الناس» ترجمه سی: «حلال بیلگولی حرام
هم بیلگولی بونلر آراستده (حلال یا حرام ایدکی) شبهه لی شی لر
وار آنلرنی کوب کمسه لر بلمایلر» شول شبهه لی شی لر دن سؤال ایدله
و آنلر حقنده استفتاء قیلنه در. بو مسئله نی مشتبهات جمله سندن قیلوچی
«روح العصر» ديه تعبیر ایتدکری شی در که: یاشار ننگ طریق جدید
اوزره منفعل و متأثر بولولری، تقلیدی ینکل بولغان هر اشیک آورو-
پالوارغه تقلید که متوجه بولولریدر تقلید ننگ ایسه اینک ینکلی ده لهو،
لعب و زینتده تقلید در. یوقسه بو مسئله فی ذاتها شبهه لی شی لر دن
دگلدر، زیرا خاتونلر ننگ ایرلرندن، آنالرندن و سائر محرم لرندن باشقه غه
زینت لرینی آچمق لری قرآن ده صریحاً نئی ایدلمش ایکان آندن یمانراق

بولغان اجنبى ايرلر ايله بيبو، آنلر نك هم شول فعل شنيع غه ارتكاب لرى
بر مرتبه زوج معامله سيني ته ميل ايتوب ايكنچى دفعه دوست
(سويار كه) معامله سيني تصوير قىلولرى منهي بولونده شهبه ايدلور مى؟
البته بو عمل نك حرام بولوى، و آنكا اعانه و اهلينه مساعده قىلونك، حتى
بو اشلرينه سكوت ايله راضىلىق كور ساتونك درست بولماوى شكسز
معلومدر. بو عمل نك فساد و ضرر لرى ظاهر اولدقندن آندن بحث كاده
حاجت يوقدر* لكن تقليد اسيرى بولغان كمسه لر آداب اسلاميه نى
مخافطه قىلو فائده لى قصه لرى ته ميل دن، و آنك منافع ندن
محروم قىلدقندن مسلمانلر غه ضرر لى ديوب آداب اسلاميه نى ترك
ايتونى استحسن قىلار بوندای آدم لر ايكي قسم گه بولونلر.

برنچى قسم : اولزرى دين دن يوز دوندروب باشقه لر نى هم شول
يولغه كرتور گه تلاوچيلر در. بونلر مدنيت ديه زعم ايتدكلرى
نيناى گنه برآمده اولسون اولزرينه مخالف نى كورسه لر آنى استهزاء
و تنقيص ايتلر، گرچه اول اش نك ضرر لى اماملرى بولغان آروپا
حكما عسى طرف ندن افرار ايدلمش بولسه ده * بوندای كمسه لر
تركه ده كوبايمش، مصرده ده كوبايمكه در. بونلر حرام و حلال نى مساوى
كور دكلر ندن دينى بر دليل كلتروب آنلر نى اقناع ايتمك ممكن دكلر*
فقط دينى قوميت قىيلندن (رابطه اجتماعيه اوله رق) تقدير ايتكان
اذ كياسينى، بواش ملت نك سياستينه و مصالح اجتماعيه سینه شويله ضرر لى
وبويله فائده لى ديوب بر درجه اقناع ايتمك ممكندر.

ايكنچى قسم : اساس دين گه ايمان ايدنلر دن، بعض احكام ده
مساهله و بعض نصوص شرعيه نى تاويل ايله بولسه ده دين ايله مدنيت
جديده آراسينى توفيق ايتار گه طر شوچيلر در. بونلر تياتر نك ضرر لرينى
و آنك ده الوغلى خاتونلر نك حجاب و تسترنى صافلاما لرى، نصوص
قرآنيه گه مخالف لرى اولدقنى اعتراف ايتدكلرى حالده بعض منافع ينى

هم دعوى قیلوبشول ضرر وفائده لرینى بربرى ایل موازنه ومقایسه گه
توتونو چیلدر. بونلرنی دینی وعقلی دلیل لر ایله قناعتلنر مکنل، چونکه
آنلر خاتونلر نئک تمثیل خانه ده زینت لرینى آچو، ایرلر ایله بیوسوبیلی گناهلی
اولدقلر نده اوشنداق بوفعل قبیح که آنلرنی ترغیب قیلغان کمسه لرننک
آثم بولونده شیه ایتایلر. لکن بوتیاتر رجال ونساء نئک عصیانندن
غالی بولماسده فی نفسه فائده لی بر اش، آنداغی گناه، اهلینه منحصر
بنا برین حرام غه وسیله قیلما ی عبرت لری ایله فائده لنو قصدی برله آنکا
وارمق ده ضرر اولماسقه تیوش دیلر. تیاتر گه باروننک جواز وعدم
جوازنده غی شبهه لری شونندن کلگان بولسه کرک * لکن بوننک ایله
قناعتلنوب دینی برعالم جواز ایله فتوی بیره آلمایدیر چونکه فساد ایله
مصلحت نئک تعارضی بولغاننک فسادنی دفع قیلاو مصلحتنی جالب ایتوگه تقدیم ایدله
اویله ایکان وهمی بر منفعت ایچون یقینی بولغان فسادننک مباح بولو
احتمالی یوقدر. تمثیل ده بعض منفعتلرننک وجودی احتمال ایکان آننک
خاتونلرنی شرع گه وادب دین گه مخالفندن منع قیلوغه مقابل ومعارض
بولوینی دعوی واثبات ایتنک که یول یوقدر. زیرا اول فائده لی تمثیل نی
(خاتونلرنی قاتشدرمای) ایرلر ایله گنه قیلوده ممکن اگر خاتونلرنی ده
قاتشدر و ضرور بولسه مصرده قیلقلری کبی مسلمه لردن باشقه لرنی
استخدام ایتو ممکن در. حنفیه فاشنده آنلر شریعت نئک فروعی ایله
مکلفی دگللر هم سو قصد ایله بولمغانده آنلر غه قاراو حرام دگلدر.
یاکه مسلمه لر هم حاضر بولسه لرده زینت ظاهره (وجه وکف) لرنندن
باشقه نی آچماو، رجال ایله رقص وسائر منکر اشارنی قیلماو ممکن در.
بومقدمه الزمیه لرنی تیاتر ده بولونی زعم ایتدکلری منفعتک تسلامت گه
بناء جدل طریقنجه بیان ایتدک. ایمدی ایتامز که: تمثیل خانه ده مسلمه لردن
باشقه لرننک ده قیلوی ممکن بولغان اشلرنی مسلمه لرننک قیلوینی طالب
وراعب بولولری بوتمثیل نئک دعوی ایتدکلری مصلحت ایچون اولمای

بلکه مجرد آوروپالورغہ تقلید ایلہ نفس آرزولرینہ اتباع وشوقلرینی
اوسترو وطویدرو ایچون اولدقینی آچق بلدرہ در .

بوتیاتر آوروپالورلرک عادت لرینہ ، وکندولرینہ مخصوص آداب لرینہ
موافق اولدقندن آنلر ایچون بعض فوائد وعبرتلرنی مشتمل
بولسہدہ بزنگ ایچون منفعتی یوقدر . ایمدی سزلر ! (ایکنچی قسم
طائفہ) آنلرغہ تقلیددن اوزنکرنی منع قیلہ آلمایسز ایکان بزنی عفو
ایدنکر ! بز دینمزنی تحریف وتأویل ایلہ تقلید ایدہ چک دگلمز سزلردہ
بو عملنکر ایلہ دیندن یوز دوندرگوچیلرگہ شول تقلیدلرنده معین
بولسز . دیندن اعراض ایدیب دیننی جنسیتہ ولسان کبی بر رابطہ
اجتماعیہ گنہ دیہ تانوغان کیمسہ لرگہ ایتماز : باشقہ ملتلرگہ تقلید قیلوب
مسلمان خاتونلرینی آداب وعادات اسلامیہ دن بیزدرمک رابطہ
اسلامیہ نی ازوگہ ملیتینی بتروگہ مبدأ وسبب در .

بونلغی ضرر بعض خاتونلرننگ اللہغہ گناہ قیلولاریغہ دگل بلکه
روح اجنبی ننگ تأثیری ایلہ برحالتدن ایکنچی حالتکہ کوچولریدر
اول ایسہ مسلمانلرنی اوز دین وملتلرندن واوز جنسیت وعادتلرندن
بیزدروب وباشقہ نی استحسان قیلدروب آنلرنی ملتہ اجنبیہ گہ جذب
ایتار اوزلریننگ ملت وجنسیت وعادت اشلرندن یراق توشورر*
بواشدہ بزلر ایچون الوغ ضرر واجنبیلر ایچون الوغ فائدہ بولور*
موندای اشلر بارہ بارہ بزدا ی اجنبی ادارہ سنک بولغان خلقتنک بتونلای
یوقالماقینہ سبب بولور . باشقہ لرغہ علی العمیا تقلید قیلوچی کیمسہ
شوندای صبی کیددرگہ ؛ بر الوغ ایرنی کوروب آننگ هر قیلغان
اشینی اوزینہدہ نافع بلوب اول اشدہ آنکا تقلید قیلسہ فائدہ لنودہ
اوزینی دہ آنکا مساوی دیوب بلسہ البتہ اخیردہ اول صبی اوزینہ
الوغ ضرر کلتورور . مثلاً الوغ ایرننگ دخان استعمال قیلغانینی کورسہ
اول صبی دہ تقلیداً شونی استعمالنی قصد قیلور حال آنکہ دخانننگ

ضررینی عادت‌ننگان الوغ کشی تحمل قیلہ آلسہدہ صبی ننگ بدنی تحمل
ایتہ آلمای ہلاک بولوی احتمالدر۔ الوغ ایرننگ ہر قیلغان اشی صبیغہ
فائلی دگل اوشنداق الوغ کمسہ گہ نافع بولغان شی لرننگ بارچہسی
صبیغہ ہم یاش یکت گہدہ نافع بولماید۔ حتی بعضاً منفعة واحده ننگ
وسیلہ وسببی الوغ کشی گہ برتوری صبیغہ ایکنچی توری بولہدر۔
مثلاً تغذیہ بر منفعت در بوننگ وسیلہ وسببی صبی رضیعغہ سوت، سن
رضاعدن اونکان یاش بالاغہ ینکل طعام، اما ر جل کبیر قوی وھضمی
آغیر طعام ایلہدہ فائدہ لندہدر، باشقہلر ایسہ آننگ ایلہ خستہ اولالار
شوننگ کبی علمسز وقوتسز ملتہر عالم وقوی ملتہر ننگ ہر قیلغان
اشلرینی اوزلرینہ فائدہلی ظن قیلوب کاملاً ادراک وتدبردن باشقہ
آنلرغہ تقلید قیلسہلر بو عمللری ایلہ نجات وسعادۃ فی امید ایتسہلر دہ
الوغ ہلاکت کہ توشاچک لرد۔ نتا ککہ بز حاضر آنلرننگ دولت لرینی
آرتدہ، بز ننگ دولتمزنی بتورہ تورغان زینت وعادت لرننگ، اوشنداق
آنلرننگ جنسیتلرینی قوتلندہ تورغان و بز ننگ ملیت و جنسیتمزنی ضعیفلرندہ
تورغان آداب لرنندہ آنلرغہ تقلید قیلہمز۔ فی قدر زیان فی قدر خسران۔
بن بوسوزلرنی سویلسامدہ تقلید اسیرلرینہ اثر ایتار دیوب
اویلامیم آنلرغہ خطاب ایتوب آنکلاتمق ممکن دگلدر۔ مسلمانلرننگ
امور ومصالحینی فکر وتدبیر ایلہ اداره قیلوچی رؤساء عقلاسی
اولسہ بونلر فائدہ بیرور ایدی لکن آنلر (روسیہ مسلمانلاری)
حاضر رئیس سز پراکنک لردر ایمدی خلق غہ توغری یول فی کورساتوب
فائدہ لندرونی بعض علماء وارباب تحریردن امید ایتہ مز جناب حق
آنلرنی بواشکہ موفق ایتسون۔

مترجم کشاف الدین ترجمانی ۔

شالی امامی عبد الله لطیفی افندیدن

ایریشان مکتوب مضمونی

اثناء سفر مده بر روس خانه سنده بیت الخلاء قریبده اشیاء تورگان اسلام غزته سی کوردم و یرتیقلارینی آیاق آستلارنده بولدم روسلارنک اسلام غزته لرینی بدر فلر ندهده استعمال لرینی احتمال الانوب قایغوردم بعض غزته لرده آیتلر وحدیثلر یازونک قورقنچلی اش ایدکینی آنکلا دم بناء علیه آیت برله استشهادنی لازم کورسه لر محرر لر آیتنی ذکر ایتماینچه ارقام برله گنه (مثلا اوچنچی سوره بشنچی آیت) اکتفا ایدوارینی تیوشلی بولدم تا که خلغنک چھالت و مساهل لرینی بل توروب یازولاری سبیلی گناھلی بولمسینلر ایدی.

المجله

عبد الله افندینک قایغورمقی اورنلی، هم آیتنی ایسکارتو لازم کورلده ارقام (سان) برله اکتفا توغریسندھی کینکاشی بیک درست . غزته لر نک وغرهلر (کالیندارلار) نک وظیفه لری خلغنک حیاتیته خدمت ایتو و شول بابده آنلارغه فائده ایرشدوردر. محرر لریده غالبادین عالمری بولماید اوزلرندن یازوغه، و خارجدن کلکان دینی مقاله لرنی تنقید و تمیز ایدوب کوچورو که مقتدر دگلر در یازسه لار اوچراغان مقاله نی هولالارینه موافق سیزلدکده علی العمیا کوچورلار *

ودخی غزته وغرهلک (کالیندار) کاغدلرینی کوب خلق برقات اوفوغاچ بریرگه، تاشلای تخفیف قیل، نرسه چولغاوده استعمال ایته هر مکلفی که یازولی کاغدن تخفیف و نرسه چولغاوده استعمال ایتو قبیح، آیت وحدیث وفقه روایتی یازلغان کاغدن تخفیف و استعمال بیگرنک یمان و قبیحدر * بناء علیه غزته لرده وغرهلر کورده رأسا دینی مسئلر یازلاماسقه تیوش اگر بالضروره دینی مسئله یازو و آیت تیوش بولا ایکن عبد الله افندینک

دیدکنجه احتیاطلی محرر لر مسلککنجه قایو آیت ایدکینی سان برله
اشاره قیلوب اکتفاء قیلو تیوش *

* *

مصحف شریفنی و آیت - برگنه آیت بولسه ده - یازلغان کاغدن
طهارتسز توتوق درست دگل *

ولکن کونکلندن اوقومقی درست *

جنب (آروسز) کشینک توتوقی ده و اوقومقی ده درست دگل *
اگر مصحف شریف بقیه، قنی ایچنده بولسه یا که بر نرسه که قابلانغان
یا کاغده تورلگان بولسه توتوقی درست بولور *

کشینک اوزینه توناش نرسه سی برله - ینکی، ایئانگی کبی - توتوقی
مکر و هدر ساقلانمقی تیوشلیدر *

* *

کتابچیلر غه مصحف شریفنی آلو ساتوده احتیاط قیلو لازمدراوزلرینه
تعظیم برله آلو، فویو فرض بولغانی کبی مشتریلرینک فقط آقچه لارینه
باقمای شخصلرینه و آدبلرینه باقولارینه تیوشلیدر *

تعظیم ایتماسدای ادبسرگه ساتو شرعا منع ایدلمشدر *

حتی قدرسز لک ایرشو احتمالی بولغانده کفار ایچینه مسلمان اوزی
برله ده مصحف شریف آلوب کرماسین دیو علماء شریعت آچیق ایتکئلر *
کتاب تجارتنده مصحف شریف و تفسیر و حدیث و فقه و اخلاق کتابلری
کبی تعظیمی لازم بولغان کتابلری ینکل کورلسه کوب گناه بولو
اوستینه تجارتندن خیرلی عاقبت بولماس، بالاخیر برکتسز بولور دیو
اهل صلاح و اهل تجربه یازغانلار و ایتکئلر *

* *

اوشانداق مصحف شریفنی کوچک قطعه گه (قواغه) یازو، باصو
مکر و هدر شرعا مصحف شریفنک الوغ قولده آچیق ایری قلمده هر کم
مهابتلی کورردای، احترام برله توناردای، و هر کم آچیق اوقوردای

بولمقى تيوشليدر علماء سلف بو بابه بيك آچيق ايتكانلار وكتابلرينه
يازغانلار ولهذا صحابهلر ومجتهدلر زمانلارنده مصحف شريفنى بر ،
ايكى گزلى (آرشينلى) قطعه لرغه يازغانلار *

الحاصل مصحف شريف توغرىسندە تعظيم ايچون الوغ ومهابتلى كورلوى
ايچون نى شكل، نى روش، نچوك كاغذ، نچوك جلدده قىلو فائدهلى
وموافق بولسه مسلمان (قرآن نى كلام الله ديو اعتقاد قىلغان) بنده
شول روشده قىلمق تيوشليدر *

صبيرغه كوتاررگه قولاي بولسين ديمك، بهاسى ارزان بولسينده
هر كم ساتوب آلسين ديمك، كيسهده يورتورگه، كله پوش
وقالپاقغه، تاغارغه، ساچ توبينه آسارغه ينگل بولسين ديمك بارده
شریعة اسلاميه گه آداب محمديه گه مخالف وجهلر وساوس شیطانيه دن
توغهش، سودا گرلرنك شدة حرصلرندن وفناعتسوزلكلرندن ايوشدرلمش
خياللردر * بو سوزلرنك (بارچه سينك) دليللرى وروايتلرى
اشانچلى كتابلرده مذكور، وهر عالمگه معلومدر *

فيلاسوف اسلام شيخ سعدى

شيرازى (۲) حضرتلرينك منظوم بوستان نام حكمة عمليه كتابندن
شعراء عصرمزدن محمد هادى شيروانى جنابلرينك ترجمه ايتدكى
اثر جميليدر „فيوضات“ مجله معتبره سندن

جوانمردك

وياخود

فضائل عاليه

اگر عافلسهك ايت كسب حقيقت

حقيقتدر فالان اى اهل فطنت

چاليش تحصيل قيل علم ومعاني

اولور بونقش وصورت محو وفانى

كيمك اولمازسه تقوا، علم، جودى

حقيقتدن آنك بوشدر وجودى

مزارنده ياتار اول كمسه راحت

كه آندان يتمه مشدر خلقه زحمت

نه قدر صاغسين قيل جود واحسان

اولنده وارثنكدن اوممه احسان

ديلرسهك اولميه كوكلك پريشان

يقلمش دلسرى قيل شاد وعمران

بوكون سيم وزرى ايت بئل وايتار

صباح اول دولته صاحبدر اغيار

آپار كند نكه قبره زاد ميعاد

سكا اهل وعيالنكدن يوق امداد

او آدم ابتدٰى تحصيل سعادت
 آپاردى توشهٔ روز قيامت
 بنكا بدن گوزل عمخوار اولورمى ؟
 اولورسهم ياد ايدن بريار اولورمى ؟
 بوگون گوستر كرملكارانه همت
 صباح ديشلرسهك ازنگشت ندامت
 لباسى اولميان بي چاره كانه
 چيريل ، چيپلاق گزن افسرده كانه
 مروتپرور اول بخش ايله خلعت
 سننكده سرك اورتسين رب عزت
 يوله بوش صالمه كلسه فاپوڭا آج
 كلور بركون اولورسين سنده محتاج
 حميتمند ايدر شفقت فقيره
 كه قورقار كيم اوله محتاج غيره
 اعانت ايله كورسهك آج ومحتاج
 كلور بركون اولورسين غيره محتاج
 سفالتپرورانك كوكلين ايت شاد
 مذلت كونلرين ياد ايله استناد
 دگلسين ذلت ومخت اسيرى
 بونكا شكر ايليوب بسله فقيرى
 يتيم اوستينه صال ظل حمايت
 آنكا هر بارهده كوستر اعانت
 گورنده باشيني چيكننده غمدين
 او وقت اولادنك اوپمه يوزندن

چکن بوق نازنی ایلرسه فریاد
 آچیقلانسه کیم ایلر آنی دلشاد
 خبیردار اول یتیمی اینته گریان
 اگر آغلارسه تیتیرر عرش رحمان
 کوزندن سیل یاشین ای اهل همت
 یوزندن توپراقی ساچ ایله شفقت
 قالوبدر سایه سز، بیوایه، بدبخت
 سن اوز سایه نکده بسله قیل مروت
 اول مسعود ایدم بن، ناز پرور
 قویاردم والدین آغوشنه سر
 چیین لر قونسه ایدی رویه، آندان
 نیچه کسلر اولوردی دل پریشان
 اولورسم شمدی پابند اسارت
 بنکا احبابدن یوقدر عنایت
 محمد هادی شیروانی

تنقیدده احتیاط لازم ایدی

محترم الفت ننگ - ۷۴ - نومرولی نسخه سنده « احتیاط ایتمک لازم ایدی! » مقاله سی تحتنک یازلمش سطرلری اوقرب « الدین والادب » مجله سیننگ التنجی سان - ۱۸۵ - صفحه سندنک یازلمش « باکوده اسلامیت اثری تنبه » عباره سی ایپام لردن سوؤظن نی ایجاب ایدر « دیدکلرینه تعجب ایده مز. سنی وشیعئی قرداشلر مزننگ بوکونه قدر آرالرنده اولان نفرت واقفراق ننگ توگاناسینه ، مابین لرنده الفت ومودت او یانماسینه ، جدی بر اجتهاد اوله رق عید مولود مناسب تیل « تقیف » جنابلری ننگ هر ایکی طرف علمائ سینی دعوت ایتمکی اسلامیت دن بر اثر اولمایوبنگ نیدر ؛ البته بوتنبهلری اسلامیت اثریدر . نفسانیت اثری دگل البته باکولی قرداشلر مز بو اسلامیت اثرینی اعلاندده وحصولی ایچون اجتهادده باشقه لردن امتیاز ایله فائز اولمشلر . البته اسلامیت اثریدر . بعض متعصبین زعم ایندکی کبی اسلامیتک مساهله و دینک عدم صلابت اثری دگل . ودخی بعض اهل سیاست ظن ایندکی کبی محض سیاست اثری ده دگل ، بلکه اسلامیتنی سومکدن ، دیننی چن اعتقاددن ناشیدر و دین مقتضاییدر . دخی « باکو دعوتینه هر حالده اجابت ایتمک قطعاً فرض ایدی . ولغاده بوز قوزغالمش ایسه ده باکو ایله قزانی وصل ایدن پویزد هیچ بروفت حرکت دن طوقطالمدی ، آپانایف جنابلرینی باکویه ایصال ایدن پویزد بارودی حضرتلرینی ده ایصال ایده بیلور ایدی بویله اساس سز اعذار ایله اعتذار ایتمک مناسب اولماسه کرک » بیور مشلر .

باکو دعوتینه اجابت فرض ایدی ، فقط قزان وباکو آراسینی - دگل بوز قوزغالغان وقتده غنه - پویزد وصل ایده میوب و پوری بوقلقدن بوز قوزغالغان وقتده کچمک ممکن اولمادی . درست آپانایفی پویزد پیتر بورغدن باکویه ایصال ایلدی ، زیراً باکو ایلان پیتر -

بورغ آراسنده تهلکه لی حالده اولان وولغا نهری یوق ابدی . الدین والادب محررینه (عالم جان افندی حضرتلرینه) ۱۳ نچی آپریل مجلسنده باکوده بولمق ایچون یدنچی آپریلده قزاندن حرکت لازم ایکن آلتنچی آپریلده بوز قوزغالوب اوچ کونه دیک کچو تهلکه لی بولدی، درستی توقتالدی. جناب محرر سفر مسعودنک لزومینی بلدکی حالده . اسلامیت اثری اولان مجلس خیردن اسلامیت اثری اوله راق تهلکه دن احترازی اختیار ایتدی،

دخی «آیات قرآنیه ترجمه اولنور ایکن نظم قرآن بلاغتیله مناسب، کلام خرائک قدسیته لائق عبارله ر ایله ترجمه اولنور ایسه غایت خوش اولور ایدی» دییشلر .

آیات قرآنیه ترجمه سنده: آز چوق اوقومغه مقتدر کمسه لر آنکلار صورتده خلقمز آراسنده مستعمل کلام ایلان ترجمه ایتمک مفید اولوب، تلمزده استعمالی آز وغریب لفظلردن ماعدا عربی فارسی لغاتلری قاتشدروب ترجمه ایتمک بلاغت تعریفندن اوزاق اولسه کرک .

مجله ننگ مساککی بتون تاتار وبلغار قومینه آنکلاتودر؛ بنا علیه تاتارچه ینکل تل ایلله یازونی تیوش کورادر . ادبی لسان هم شولدر . (۱) عامه اهل قلم اویلادقی کبی عربی و فارسی قاتوشلی ایسکی ترک محررلری کبی یازو فقط کتابیدر ادبی دگلدر و ثانیاً آیات قرآنیه ترجمه سنده قرآن معناسینی آنکلاتوردای و آننگ شرفینه مناسب بولوردای تل هیچ یوقدر . حتی هیچ عربی بولسه ده عبارت یوقدر . ترجمه دن مقصود باری فسقه چه مضمونیه تنبیه ایدوب چن استفادنی ایمانلی واعتقادی قلب مؤمنکه حواله در . بومضمونلر همه سی رفیق محترم حضرتلرینه بیک آچق و آنیقدر .

احکام مصطفین

پیداغوغیا

شونک ایچون یشلرنک «احساس بالمیل» ین اهتمام برلن تر بیهلک کیرک . احساس بالمیل نی تربیهلمک ایچون ایکی اورن باردرد . بری منزل (او) در . ایوده احساس بالمیل نی عملی تربیهلوچیلرنک ایگ بیوگی آنالردر ، که بالالارین سومگه مطبوع اولوب آنلرنک شادلغینه شادلانا - و آنلرنک کوینچینه کوینه لر . ایکنچی اورن مدرسه درکه آنده علم ایل احساس بالمیل نی تربیهلمگیز لازمدر . یعنی احساس بالمیلنک نی بولغانین - و فضیلت وزینة اولغانین اویاندروب آکامیل و محبت لرین اویاتمق کیرک .

احساس بالالدین

احساس بالالدین ، احساس بالآدب گه باغلی (مربوط) در . چونکه کم ننگ دیننی احساسی قوتلی بولسه آدابنی احساسیده قوتلی کورندهر . بالعکس کم ننگ دیننی احساسی ضعیف یا که یوق بولسه ، آدابنی احساسیده مافتاولی در جهده بولغان کییلر بیک آز کورندهر . هم شولای بولورغده کیرک ؛ چونکه دین ، بر اچکی سر (ناموس) درکه ، انساننی دنیا - و آخرتده آچق وطنچ بولغان یولغه کوندره در . احساس بالالدیننک متعلق ، حقیقی ونسبی اولور . حقیقی بولغانی ، اولی و آخری بولغان - و هر نرسه دن مگسز بر ذات اجل نی احساس در . نسبی بولغانی ، هر نرسه نی یارانوچی - و هر نرسه گه قادر - و استه دگی یولغه کوندر وچی - و هر نرسه گه غالب - و هر نرسه دن مرحمتلی ذات اجل گه ، مذکور جهتلردن ربط و تعلقمنی احساس در . آنک مقدس صفة لرینک ترلنوی مقدارنچه بزنگ بوا احساس نسبی مزده ترلندهر ؛ مثلا الوغلغین تصور مز زماننده

خشیه (قورقو) نى - قدر تین تصور قیلغانده ، عجز (اینتکک) وتواضع (توبنچیلک) نى - کر مین (جو مردلغین) تصور قیلغانده شکر نى - رحمتین تصور قیلغانده محبت نى شعور ایدمهز (طیه مز) . مخلوق ، اوزینگ خالقغه تعلیقین (باغلانویین) ویاقنلغین طیفانده بر احساس اریاحی حاصل بولادر ، که آکا « احساس بالسلام » دیلر . اما اوزینگ گناه اشله گانین طیفانده یا آندن صوک - الله تعالی گه یراقنلغین طیفانده بر رنجو بیره طرغان احساس حاصل بولادر ، که آکا عدم السلام دیلر . بوا احساس غالباً احساس بالامل گه یاقن یا بر گه بولادر .

بیشلرده احساس بالدین نى تربیه لمک ایچون ، اشیاعه - واشیانکک عله سینه - ومسبب اولینه آنلرنک التفاتین اویاتمق کیرک . مثلاً آلد مزده غی بور زق لرنی - وبونعمت لرنی بزگه کم یبار دى ، وبودنیانی یاراتوچی - ویرلرنی کوکلرنی تر کسز طتوچی - وبویوک ایدلر یلیغه لرنی بر طوقتاوسز آغزوچی - وبوندای بیوک طاولرنی طرغزوچی - وبوقدر آغاچ واولنلرنک گوزل وماتور چچکلرین آچوچی - کمدر ، دیوصورامق وجوابلرینه فکر یر تدرمک کبی . لکن بوسؤلالمز بار چه سی ، بالالر آنلارلق جیکل وساده بولورغه کیرک . بس اعتقاد اوگرتم دیوب ، خطیب لر وواعظ لر - وتوحید علماسی اصطلاح ایتنک لفظلرنی آنلرغه کوکلدن بیکله تسوب ماطاشدر رغه کیرکمی ؛ چونکه بواش آنلرنک فکرلرین سوندروب مقصودمز بولغان چن دین تربیه سین بیرمیدر . بس بالالرغه فن توحیددن برمتن نى - یا خود شهادة کلمه لرنی - یا خود قواعداسلامنی کوکلدن حفظ ایتدروب معنی لرنی اوگره تمی وکماینبغی شرح برلن احساسلرین اویاندرمی قالدرو ، تربیه بابنده بیک زور خطا اولغانی بویاندن بلنهدر . دین اوگر تونک کیفیتین ویوللرین بیان بوکتاب نک ایکنچی قسمنده کیلور انشاء الله تعالی .

دوردنچي باب

نفس ننگ طمع و اراده سی بیاننده

طمع، یوق نرسه نی بولدرغه نفس ننگ صوزلویدر. آچ کشی ننگ طویو احساسین تحصیل گه صوزلوی، بونک مثالی در؛ چونکه اول طویو احساسی آچ وقتنده آنده یوق در.

طمع ننگ ناموسلری- واوزینه مخصوص قاعده لری باردر. آنلردن (برنجی) مطموع فیه بولغان نرسه؛ نفس گه (آز بولسده) معلوم بولورغه كرك. مطموع فیه بولغان نرسه نی احساس ایچون، الك آنی حاضر لی طرغان تصورلر بولورغه کیرك. ایک چیکل مطموع فیه بولا طرغان نرسه؛ نفس گه- یاخود جسم گه ایرکلی بولغان تصورلرغه موافق (طوغری کیله طرغان) نرسه در. یاخود آکا بیک کوب التفات اولغان- یاکه تنبه اولغان تصورلرغه موافق نرسه در. اول ننگ مثالین بالاده کوره مز؛ چونکه اول حواسین تیرته طرغان نرسه لر گه بیک نیز طمع قیلادر. یالطراوقلی- یاخود سلکنه طرغان نرسه لر کبی. ایکنچی ننگ مثالی، عالم ننگ معلومات گه- تاجر ننگ بضاعت گه (صاتو نرسه سینه)- صانع ننگ (اُستانک) مصنوعاتک- اینگونک ایند گولک گه- یاوزنک یاوزلق غه طمع لری کیدیر. (ایکنچی) بر نرسه گه طمع، آنی تحصیل ایتر آلدنده آرطغراق بولادر. مثلا، صوصاغان کشی ننگ طمع، صونی صاوتقه صالوب آوزینه کیترگان وقتده اولگی حالندن آرطادر. حتی قوه مخیل سنده قانغان لق صورتی حاصل بولادر.

(او چونچی) شخص ننگ تر لنوی برلن طمع ننگ مقداری واحوالی تر لنگان کبی، بر شخص دهفی بر ترلی طمع ده، احوال ننگ تر لنوی برلن تر لنده در. مثلا: آش ایسی آشنی تناولدن اول، آچ کشی ننگ آشفه طمعین قوزغاتدر، تناولدن صوک باصدره در

طمع لر ایکی گه بولنده در: بری اطماع حسیه، که حواس خمسهدن ناشی بولور. ایکنچیی اطماع نفسیه در بونده هر ایکی قسمندن بیان ایده چکمز.

اطماع حسیه .

حسی طمع لر ، دائمی و غیر دائمی اولور . دائمی لر ایکی قسم اولوب باعث لر - و میل لر در . غیر دائمی لر ، شهوت لر در .

باعث ، طبیعی بر شعور (طیو) در ، که بر نرسه فی تحصیل (بار ایتو) گه یا بر نرسه دن باش طارتوغه هر وقت فوزغالوب طرر . مثالی ، طبیعی آرزقه محتاج (مُسکلی) بولغان انسان ، آچقئانده بر احساس غیر ارتیاحی فی شعور ایدر (طیار) ، که آنک آرطندن آشاسی کیلو فوزغالر . آشاو ، آخلق اوطین سوندر گاج اولده سونر . صوکره بر آزدن ینه فوزغالور . بوندن بلنه در که باعث ، طبیعی و دائمی در . صوکره ، انسانده گی اصلی باعث لر ، حواس جسمیه دن صادر بولوب «باعث حسی» اسمنده - یا خود نفس دن صادر بولوب «باعث نفسی» اسمنده بولور لر . باعث حسی لر دن (برنجیسی) بقانک باعث لر ایدر ، که اوچ قسم در . ۱) اشاسی فی کیلر وچی (باعث الغذاء) در . فن تر بیه ده بونک ایچون ، آشنک موافقین - مقدارین - وقتین بیلگولب عادتلندر و آرقاسنده قاعده لر قویبق لازم در . ناکه وقتلی وقتسن فوزغالوب بر چماسون . ۲) کسب و ملککنه سی فی کیتروچی (باعث الاکتساب والتملک) در . فن تر بیه ده بو باعث فی تر بیه لملک ایچون ، بالارغه بر نرسه بیلگولب اولرینک ملکینه بیرور گه - و آنی قدر لر گه و اعتبار ایتار گه .. و آندن فائده چقارغه اوگرتونی بیورالر .

۳) نفس دن - مالدن - عرض (یوز صوی) دن مدافعه فی فوزغاتوچی - در . بونک تر بیه سی ایچون ، بالالرنی قسرال طتارغه - آط منار گه - صوده یزر گه ، بلیغ سویلر گه - درست یازارغه - لسانی - دینی و ملی عادت و اخلاقی محافظه عادتلندر مک کرک . (ایکنچی) تعارف و تعاون (طانشاسی و یاردم شه سی کیلو) باعث لر ایدر ، که

ایکی قسم در: بری باعث ائتناس (اوزینه مناسب انسانلرغه آشناسی وایلشہسی وقوشلاسی کیلو) در. بشلردہ بوباعثنی تربیہ، آنلرنک ایک خیر لی جماعتلرگہ قوشلاسی کیترمک ایلن بولور.

ایکنچیسسی باعث تناسل در. بوباعث، انسانغہ، اوز جنسندن یا کابر نرسہ تودراسین کیتور. بوباعث تفکر، تخیل-ارادہ واسطہسی برلن قوتلنہ در. تربیہ-چیلر بشلردہ بوباعثنی وقتسر او یاتماز ایچون، صوم کبی تن ریاضتلرینہ عادتلندررگہ وطاملرلی قوزغاتہ طرغان آشلردن-واشلردن-وکورش لردن-وطرشلردن طیارغہ کیرک. و هم ترتیبلی اشلر برلن شغللندررگہ-واحساس بالآداب نک تربیہ سین آشفدرغہ-وعقل اشلرینہ عادتلندررگہ-حکایہ وقصہلر برلن قوہ مخیلہ لرین ضبط ایترگہ-وهر فایچان آنلرنی یالغز یارم قالدرمازغہ کیرک.

میلادی اون سکزنچی عصر نک (فیلانتر و بیلر اسمندہ گی) تربیہ علماسی بیورمشلر در؛ مکه بونک ایچون بوباعث نک احوالینہ (یعنی وقتسر بولسہ نی بولغانین واکا نیلر لازم کیلگانین-نهایتندہ نتیجہ نی بولغانین) تنبیہ نی بشلردہ آشفدرغہ-وتناسل جنسلرینک آراسندہ ارتباط ونسبت لر نیچک بولغانین ونیلر کیترگانین یخشی بلدررگہ کیرک.

بزرگہ قالسہ، بونک ایچون، هر ایکی فکردن وسطنی آلوب تربیہ لمک کیرک. تاکہ حکمہ طبیعہ نیدہ ضعیفلنرمہ سون، هم وقتسر غایتیندہ ایرشدرمہ سون. مریلر بونک حقندہ تربیہ ادبیہ گہ--وکورکام خلقلرغہ-ویشلردہ عفت وایاط (حیا) نی تربیہ گہ طرشمق کیرک. بو تربیہ دہ ایر وقز بالالر ایچون ایک زور مسئولیت آتا آنالرغہ کیلدر.

اما باعث نفسی لر بش ترلیدر:

(برنچی سی) عقل اشلرینہ قوزغانوچی در. بوباعث، انساندہ

طبیعی در. بو باعث ضعیف لنو سبیلی، یشلر، یالقاولق قار ماغینه تشمه۔
سونلر ایچون بو باعثنی گوزل تربیه لب، وقوتلندروب، میل درجه۔
سینه ایر شدرمك لازمدر۔

(ایکنچی سی) ترلی فائده لی نرسه لرگه فوزغاتوچی در۔ علم۔هنر
صناعت۔تجارت کبی۔

(اوچونچی) بایلق۔ویز (آبروی=وجاه)۔والوغلق وماقتالونی
تلهونی فوزغاتوچیدر۔

(دوردنچی) مصنوعاتدن وغیردن یا کا بر نرسه باصاسی کیلو۔
یاخود بر بار نرسه نی کمالینه ایرشدره سی کیلونی فوزغاتوچیدر۔
(بشنچی) بله سی کیلونی فوزغاتوچیدر۔ بو باعث سبیلی انسان
خبرلر۔ وغیر نرسه لرنی بلوگه حر یص بولادر۔

میلر

باعثلر، انسانک طبیعتنده یشرین اولغانی بلندی۔ لکن
نفس نک تصورلری قوتلی۔ وضعیف بولوینه قاراب، باعثلرده بعض
انسانلرده قوی۔ بعضلرنک ضعیف۔ بعض سنک کوب وبعض سنک آز بولادر۔
بعض انسانلرده مبصراتنی تصور، باشقه محسوساتنی تصورن قوتلیرک،
وبعض لرنده مسموعاتنی تصور، غیررنی تصورن قوتلیرک بولادر۔
انساننک طبیعتنک گی بوندای ترلی احوالک «استعداد طبیعی» دیلر۔
بو استعدادنک تعریفی: نفس ده یاخود حاسه جسمیه ده بولغان بر
هالتدر، که آنک برلن اول حاسه نی وظیفه سنده استعمال جیکل۔ وتمام
بولور۔ بو استعدادنی استعمالدن نفس ده بر احساس ارتیاحی حاصل
بولادر، که نفس آنی طیغائلقدن احساس ارتیاحی سین یا کر تر ایچون،
ینه استعدادین استعمالک کینه۔ وطارتلادر۔ نفس نک شول کیتوینه
وطارتلوینه «میل» دیلر۔ بوندان چغارلادرکه میلر، مواهب طبیعیه در۔
آلمانایلی فیلسوف «گال» (اونطوقزنچی عصر میلادی اورطاسنکغی

علیادن) دیمشدرکه، بو موهبه طبعیه جمیع انسانلرده باردن. آنک بیانینه کوره قوه مفکره- و مذکره- وحافظه ننگی کبی، اول قوتنک باشد اورنیده باردن. لکن حاضرگه چه آنک بو استکشافی تحقیقا ثابت بولغانی یوقدر. میللر، استعداد طبعی دن ناشی بولغان کبی ایکنچی ایکی ترلی نرسه دنده صادر بولالار.

(برنجی سی) انسانده گی دورت مزاجدن، که سوداء- وصفراء- و بلغم- و قان در. انسان، طبیعتنده بو دورت مزاجدن برینک غالب بولوین قابل در. لکن بو غلبه ننگ حصولیده- تبادل و تواردی کبی کسیدر مثلا بر انسان فکرین کوب شغلندرسه، سودا غالب بولوب، یالغزلقه- و حزنکه میللر کبی ترلی میلار آنک فوزغالادر. باشقه مزاجلر هم شول قبیلندرن. (کیل چکده گی «انسان و آنک نفسینه نسبتی» عنوانلی فصلغه مراجعت ایتلی). بو مزاجی میلنک حصولی، کسبی بولغانلی ایچون، انسانغه اوزینک میللرین تشریب اشکی میللی بولورغه- شولایوق میللرین کورتروب، شریف میللی بولورغه ده مکندر.

(ایکنچی سی) عادتدر. کده کم بر نرسه گه عادتلنسه، صوکنندن اول نرسه فی استعمال آکا ییکل بولوب، استعمالندن احساس ارتیاحی حاصل بولغانغه، شول احساسنی یا کر ترغه نفس طارتلوب طرادن. شول سببدن عادتلنگان نرسه گه انساننک میلی حاصل بولادر. شونک ایچونه «عادت، ایکنچی طبیعتدر» دیمشدر. تربیه علماسی قاتنک عاده ننگ قدر و مرتبه سی شول قدر بیوکدر، که بعض فلاسفه «انسان عاده محضه در» دیو بیورمشلدر. عاده ننگ قوتی وضعی و تمکنی، زماننک کوبلک و آزلغینه تابع در. شونک ایچونده بالالرده عاده حسنه فی تربیه ایچون ازان زمانغه حاجت باردن. شولای بولسه غنه، عادی اشلر یوغالوی متعذر بولورلق در جهده طبیعتلرینه سکر. اوشانداق عاده سیّه ده سکوب بتسه، فادالغان

اوقنى چغارو قين بولغان كىي بىرئى متعذر بولادر . شونك ايچونك
بالالرنى اول نشئه لرنى دوق كوركام عادتلرگه عادتلندره باشلامق كيرك ، وشول
عادتلرين اوزاق زمانلرغه چه صاقلامق كيرك . تاكه بوعادتلر بالاده
طبيعت كىي بولوب كيتسونده فضائل وخيرلرگه ميلى فوزغالسون
چونكه بالالار يشللك قامر كىي نينديگنه صورتنى تلسك قبول ايتلر .
حضرت على كرم الله وجهه بيورمشلردركه «يشلرنك قلبى ، ايگنلك بوش
يير كيدير ، نيندىگنه ارق صالساكده قبول ايدرلر اوسدرلر» .
عادتلك قرارلوى آفرينلاب بولغان كىي ، كيتوبده آفرينلاب
بولادر . بواش تربيه برلن - پاخود (تجربه لرنك كورستوينه بناء)
معلوم بولمغان سبككه مبنك (صدفه برلن) بولادر . صوكره ، بالاتربيه سنك ،
آنلرنى كوركام ادبلرگه عادتلندرو ، بيوك برواسطه در . بوتربيه اولك
عملى آلئ (حكمتلرين بلمگان حالده) بولورغه كيرك . تاكه ادبلر
عاده وطبيعت بولوب صؤرنده آنلرنك اراده سينه محتاج بولماسون .
صوكره عقللرى آرتله آرتله حكمتلرينه وسببلرينه - واصلينه وفائلكلرينه
آفرينلاب تنبيه اولنور .

احمدجان مصطفى